

אורות השבת

גליון מס' 785

בטאון הרבנות והמועצה הדתית באר-שבע
וממלכת התורה בעיר האבות שע"י רשת מוסדות "קול יהודה"

אחראי מערכת
הרב אברהם טריקי

פרשת השבוע
נח

עורך
הרב עוזיאל אדרי

דבר רב העיר שליט"א

עבודת המידות

פי יצר לב האדם רע מנעריו (בראשית ח, כא)

מנעריו: מנעריו כתיב, משנער לצאת ממעי אמו ניתן בו יצר הרע. (רש"י)

ובזה גילה הכתוב כי המידות הרעות שבועות בטבע נפש האדם, וכן הוא אומר לעיל (בראשית ו, ה) 'וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום'. ברם, על כרחך שיש בידו לתקנם בימי חייו עלי אדמות, שאל"כ מה תועלת יש בלידתו וכיצד אפשר יהיה להענישו. ואכן מכוח טענה זו, ביקש איוב לפטור את העולם מן הדין, כמבואר בגמרא (בבא בתרא סז, א): 'אמר רבא, ביקש איוב לפטור את העולם מן הדין, אמר לפניו: רבונו של עולם, בראת שור – פרסותיו סדוקות וכו' בראת צדיקים (על ידי יצר טוב – רש"י) – בראת רשעים, מי מעכב על ידך (בראת רשעים על ידי יצר הרע, לפיכך אין ניצול מידך כי מי יעכב אנשים הם החוסאים – רש"י). ומאי אהדרו ליה חבריה... ברא הקב"ה יצר הרע – ברא לו תורה תבלין'. ופ"י רש"י: 'ברא לו תורה תבלין, שהיא מבטלת את הרהורי העבירה... הלכך לאו אנשים ניהו שהרי יכולים להציל עצמם', ע"ש. הנה כי כן, איוב הבין לכאורה שאין תקנה לרשעים שנבראו ביצר רע דהיינו מידות רעות, יען כי אנשים המה בכבלי טבע נפשם – כשם שהשור ושאר חיה ובהמה אינם יכולים להפוך את טבעם. ועל כך השיבוהו, שזה מותר האדם מן הבהמה, שיש בכוחו להפוך את טבע מידותיו ע"י לימוד התורה וקיום מצוותיה.

וכיוצא בזה, מבואר להדיא בגמרא (קדושין ל, ב): 'אמר הקב"ה לישראל, בני בראתי יצר הרע בראתי לו יצר הטוב, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו, שנאמר הלא אם תטיב שאת (בראשית ד, ז). ואם אין אתם עוסקים בתורה אתם נמסרים בידו, שנאמר לפתח חטאת רובץ (בראשית ד, ז). ולא עוד אלא שכל משאו ומתנו בך, שנאמר ואלו תשוקתו (בראשית ד, ז). ואם אתה רוצה אתה מושל בו, שנאמר ואתה תמשול בו'. הרי לפנינו, שאמנם טבעו של אדם נשלט תחת יצרו הרע, מכל מקום יש בכוחו לגבור עליו ולמשול בו – על ידי עסק התורה.

ושוב מצאנו יסוד זה מפורש בגמרא (קדושין ל, ב): 'תנו רבנן, קשה יצר הרע שאפילו יוצרו קראו רע, שנאמר כי יצר לב האדם רע מנעריו. אמר רב יצחק, יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום, שנאמר רק רע כל היום. ואמר רבי שמעון בן לוי, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, שנאמר אלוהים לא יעזבונו בידו'. ברם לצד סכנת היצר, גילו רבותינו (שם) מהי תרופתו: 'תנא דבי רבי ישמעאל, בני אדם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש, אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ, שנאמר הלא כה דברי כאש נאום ה' וכפטיש יפתח סלע (ירמיה נג, כס). אם אבן הוא נימוח, שנאמר הוי כל צמא לכו למים (ישעיה נה, א) ואומר אבנים שחקו מים (שם). ובזה נמצאנו משכילין בתוספת חיזוק לתבלין התורה, שגם אם יצרו כבד עליו מאוד כדוגמת האבן והברזל, הרי שהם נימוחים לפניו בבית המדרש.

ומשנה ערוכה היא באבות (ג, יז): 'אם אין תורה, אין דרך ארץ. ואם אין דרך ארץ, אין תורה'. וכן אמרו 'דרך ארץ קדמה לתורה'. ופוק חזי לדברי רבינו יונה בביאור משנה זו: 'כלומר מי שאינו יודע תורה אינו שלם במידות של דרך ארץ, כי רוב המידות הטובות שיש בדרכי העולם – בתורה הם... אם כן בלא תורה לא יהיו דעותיו שלמות בדרך ארץ. אם אין דרך ארץ אין תורה, רוצה לומר שצריך תחילה לתקן את עצמו במידות ובה תשכון התורה עליו, מפני שאינה שוכנת לעולם בגוף שאינו בעל מידות טובות', ע"ש.

וגדולה מזו מצאנו לרבינו חיים ויטל זע"א (שער הקדושה ח"א שער ב) אשר העיר, מדוע אין המידות מכלל תרי"ג המצוות, ופירש שבלעדי מידות טובות אין אפשרות לקיים מצוות כלל ועיקר, וז"ל: 'ענין המידות הן... כסא ויסוד ושורש של הנפש – אשר בה תלוין תרי"ג מצוות התורה וכו', ולפיכך אין המידות מכלל התרי"ג מצוות. ואמנם הן הכנות עיקריות אל תרי"ג המצוות – בקיומם או בביטולם וכו', ולפיכך ענין המידות הרעות קשים מן העבירות עצמן מאוד. ובזה תבין ענין מה שאמרו רז"ל כל הכועס עובד עבודה זרה ממש, שהיא היותר שקולה ככל תרי"ג המצוות. וכן אמרו מי שיש בו גסות הרוח, הוא

המשך דבר רב העיר במדור "אורות הכשרות"

דבר העורך

לנח היה בן רביעי בשם 'ינוקי'

תמה מן ה'בן איש חי' לכאורה ברכת ה' לנח 'ויברך אלקים פרו ורבו', הייתה לבטלה, שהרי חם גרם לאביו שלא הוליד יותר, מבאר ה'ברכה משולשת' עפ"י תנחומים ה'פרשת מרדכי' מדוע נאמר 'ויולד נח שלושה בנים', והרי מיד החזרו בשמותם 'את שם את חם ואת יפת', אלא כתב 'סדר הדורות' שבאמת התקיימה בנח ברכת ה' פרו ורבו ונולד לו בן רביעי אחר המבול מאשה אחרת ושמו היה 'ינוקי', אך הוא עסק בחכמות חיצוניות איצטגנינות ותכסיסי מלחמה ונמנו למד נמרוד וכבש את העולם, ולכן נאמר 'ויולד נח' רק 'שלושה בנים', והשמיטה התורה את קיומו של הבן הרביעי 'ינוקי', כיון שהיה עוסק במלחמות בהרס וחורבן, ולא בגיינו של עולם בפריה ורביה כאחיו שם, חם, ויפת.

בברכת ליל ליל וכו'

הרב עוזיאל אדרי

רב קהילת קודש 'שבטי ישראל' שכונה יא' באר שבע

לוח זמנים שבועי

לוח הזמנים	יום א'	יום ב'	יום ג'	יום ד'	יום ה'	יום ו'	שבת קודש
סדרת התפילות	18:10	18:10	18:10	18:10	18:10	18:10	18:10
קולות השחר	5:30	5:31	5:32	5:33	5:34	5:35	5:36
וכן סלית ותפילין	5:37	5:38	5:39	5:40	5:41	5:42	5:42
זריחה - תנן חמשה	6:45	6:46	6:47	6:47	6:48	6:49	6:50
סוף ק"ש לדעת מנ"א	8:58	8:59	8:59	8:59	9:00	9:00	9:00
סוף ק"ש להמא חמ"א	9:33	9:33	9:33	9:33	9:34	9:34	9:34
חצות יום וזילה	12:27	12:27	12:27	12:27	12:26	12:26	12:26
סמנת חצילה	12:57	12:57	12:57	12:57	12:56	12:56	12:56
סוף תפילה	17:14	17:13	17:13	17:13	17:12	17:11	17:09
סוף ק"ש	18:13	18:11	18:10	18:09	18:08	18:07	18:06
סוף תפילות	18:27	18:25	18:24	18:23	18:22	18:21	18:20

ב"רבות חלצנו"

החל ליל רביעי מהשעה 22:01
סוף זמנה ליל רביעי ט"ו מרחשון כל הלילה.

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע:	נח
הפטרה:	רני עקרה
כניסת השבת:	17:55
יציאת השבת:	18:45
רבנו תם:	19:24

אורות הפרשה

נח, ועם ישראל

"ויאמר אלקים לנח" גימטריה עם הכולל **"אברהם יעקב"**, מבאר ה'בן לאשרי' הכוונה ע"פ **הזוהר הקדוש** שכל מה שניצל נח בזכות תולדותיו הבאים אחריו, עם ישראל שיצאו מבנו שם, ועל כן רמז בדיבורו יתברך לנח שמות אבותינו הק' **"אברהם יעקב"**, ובכוונה לא רמז גם את יצחק אבינו ע"ה שהוא מידת הדין, כמש"כ **בזוהר הקדוש** שיצחק בא באמצע בין אברהם ליעקב כיוון דאחדי ביה ביצחק דלא יפקו דינוי לבר, שאברהם ויעקב אחזים ביצחק שלא יצאו ממנו הדינים, ועל כן רמזים כאן רק אברהם ויעקב, כי בדור המבול שכלו רשעים היה נח זקוק לרחמים רבים.

תיבת נח, התפילה עולה עד כיסא הכבוד

כתב הבעש"ט הקדוש ז"ע, בצוואת הריב"ש ובספר **אור תורה** בא אל התיבה, היינו תבוא בתוך תיבות התפילה, להתפלל בהתלהבות אש קודש בכל רמ"ח אבריו, חוכה להינצל ממבול המים הזדונים הניסיונות ותאוות העולם, ועפ"ז מבאר ה'ברכה משולשת', את שלושת הקומות בתיבת נח, **"תחתיים שניים ושלישיים תעשה"** כדאיתא **במסכת סנהדרין** קומה תחתונה לזבל, קומה אמצעית לבהמות לחיות ולעופות, וקומה עליונה למגורי האדם, **"תחתיים לזבל"**, אם בתפילה חושב מחשבות זרות, תפילתו הולכת ל"זבל" לסיטרא אחרא הנקראת זבל כדכתיב **"קיא צואה"**, וטורפין תפילתו בפניו וחוטפין החיצונים את תפילתו, **"אמצעי לבהמות ולחיות ועופות"** אבל כאשר מתפלל בכוונה אע"פ שחושב על צרכי עצמו הגשמיים בכל זאת תפילתו עולה למעלה לעולם המלאכים שנקראים בהמות חיות ועופות, כדכתיב **"פני אריה שור נשר"**, והם מזככים את התפילה ומעלים אותה לעולמות העליונים, **"עליונה לאדם"** אלו תפילות הצדיקים שהיא בהתלהבות אש קודש באהבה ויראה בכוונה רבה בלתי לה' לבדו, ופועלת ישועות ועושה פירות ופרי פירות ומתקבלת ועולה מיד לפני כיסא הכבוד, כדכתיב **"אדם היושב על הכיסא"**.

תיבת נח, המקושרים לרבים נכנסים במחיצתו בגן עדן

כתב רבי אלימלך מלי'ענסק ז"ע ב'נועם אלימלך' שלושת הקומות בתיבת נח באים לרמז על שלושה סוגי בני אדם, **צדיקים, בינוניים, ורשעים**, **"תחתיים לזבל"**, היינו הרשעים בעלי עבירות רח"ל, **"אמצעי לבהמה"**, היינו בינוניים שאמנם עוד לא התגברו על יצרם טבעם הבהמי והחומרי, אך על כל פנים אין הם עושים מעשים רעים, **"עליונה לאדם"**, היינו הצדיקים הגמורים שכל חייהם דבוקים בקדושה וטהרה בעולמות העליונים, והם אלו שמנהיגים את תיבת נח ספינת העולם, ומסייעים לכל ומתקנים הכל, מוסיף **"הצדיק מרעננה"** ז"ע לפי דברי **המהרש"א** שבמדור העליון של נח ובניו שכנו ג"כ **העופות הטהורים**, בא לרמז שהחסידים הנלווים ודבוקים ברבים ומקושרים אליו בכל ליבם ונפשם מאד, גם הם זוכים להיכנס בגן עדן העליון במחיצתו של הרבי הצדיק, ועל כן הצדיק כאן בעוה"ז מתאמץ להדריך את חסידיו בדרכי עבודת ה', כדי שהוא עצמו לא יסבול משכניו לעתיד למעלה במחיצתו בגן עדן.

תיבת נח, העופות הטהורים, והשדים

כתב המהרש"א עיקר עשיית התיבה הייתה לצורך האדם, ועל כן הקומה העליונה הייתה למדור האדם, אך גם העופות הטהורים היו בקומה העליונה עם האדם, ולא כמו שאר הבעלי חיים בקומה האמצעית, מבאר ה'בן לאשרי' שגם השדים היו למעלה בקומה העליונה יחד עם נח ובניו, וזה מדויק בכפילות המוזכרת בפסוק שנאמר **"מכל החי מכל בשר"** כש"כ רש"י **"מכל החי"** אפילו השדים, ולפי"ז **"מכל בשר"** היינו נח ובניו, וכן נאמר **"כל החיה אשר איתך מכל בשר"**, והכוונה על השדים.

הרבנות והמועצה הדתית באר שבע
מחלקת הכשרות

הוסרה ההשגחה

מאפית "ברכת הכהנים"

רח' ביאליק 26, שכונה ב'

ומהיום אין לנו שום פיקוח ואחריות
על המוצרים הנומכרים בעסק הנ"ל

אורות הכשרות

ככופר בעיקר וראוי לגדעו כאשירה... וכאלה רבות, עכ"ל. וכיוצא בזה מצאנו בדברי רבינו בחיי (פרשת בשלח), וז"ל: **"ולפי שכל פעולותיו של אדם תלויות בלב, על כן יזהיר שלמה שיהיה האדם במידות הלב. והודיענו שכל המחשבות הנעלמות בלב, גלויות הם אצל ה' יתברך כי הוא יודע המחשבות ובוחן הלבבות אי זה הוא לב טוב ואי זה הוא לב רע"**, ע"ש.

אלא שעפ"ז לא תעזוב נפשי לשאול, במה יוכל האדם להשיג את 'תבלין' התורה כדי לשנות את טבעו הרע, אחר שקבעו רבותינו בכל המאמרים הנ"ל – שאין תורה בלי תיקון המידות. וביותר יפלא דברי המשנה באבות (ג, יז) הנז"ל: **"אם אין תורה אין דרך ארץ, ואם אין דרך ארץ אין תורה"**, שכן רישא וסיפא דמתני' חוסמים לכאורה זה את זה, שהרי אי אפשר לדרך ארץ בלי תורה וא"כ כיצד יוכל ללמוד תורה כדי לקנות דרך ארץ! ועל כולנה יש לתמוה כן, מדברי חז"ל במדרש (שמות רבה כד, יב): **"יפה שיחתן של עבדי אבות – מתורתן של בנים"**, ופ"י הסבא מנובהרדוק זצ"ל (מדרגת האדם) מפני שכל התורה לא ניתנה אלא לתקן מידות האדם, ע"ש.

ולפי הנראה, זה עומק דברי המסילת ישרים (פרק הזריות) במה שכתב: **"ותראה כי טבע האדם כבד מאוד כי עפריות החמריות גס, וכוחות אדירים דרושים על מנת לשנות את טבעו של האדם"**, ע"ש. ויש להעיר, וכי נעלם מעיני הבדולח דברים המפורשים בש"ס הנז"ל אודות האפשרות שיש בידי האדם לשנות את טבעו הרע על ידי עסק התורה, וא"כ למה דרושים כוחות אדירים כדי לשנות את טבעו, הרי תורה מונחת בקרן זוית וכל הרוצה יבוא ויטול. וע"כ צ"ל שאין התורה מונחת בקרן זוית אלא למי שהכשיר עצמו תחילה בתיקון המידות, ולזה צריך 'כוחות אדירים'. וא"כ הדרגא לקושייתו, מהיכן ישאב האדם כוחות אדירים לתיקון מידותיו, אחר שנמנע ממנו השגת 'תבלין' התורה, וכדפי'.

ונראה לבאר בס"ד, כי לעולם אין מזור ותרופה לכל תחלואי הנפש, בלעדי עסק התורה. אלא שפעמים זוכה האדם על ידה לטס מפחת מידותיו הרעות וגם מתעלה למדרגות רמות ונשגבות עד אין חקר, כדברי רבי מאיר במשנה (אבות ה, א): **"כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה ולא עוד אלא... מלבשתו ענוה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן, ומרחקתו מן החטא..."**. וגמרא ערוכה היא (סוטה כא, א) שהתורה מגנא ומצלא בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה, ופ"י רש"י: **"מגנינתו מפני היסורים ומצילתו מן היצר הרע"**, ע"ש. אך פעמים, לא זו בלבד שאינה פועלת כלום לתיקון תחלואי נפשו, אלא אדרבה כגודל 'גדלותו' בתורה – כך גודל נפילתו התהומית ביום בו הוא נופל ברשת מחזותיו הרעות.

וכור המבחן בזה, גנוז בדברי רבי מאיר (שם) **"כל העוסק בתורה לשמה"**. ועומק כוונת הלשמה בזה נלענ"ד, הוא במי שעוסק בתורה לשם תיקון מחזותיו הרעות ודעותיו הפסולות וטהרת נפשו מכל חטאיו. שהרי פשוט שאי אפשר לידבק בהשי"ת ובתורתו בלא שידבק תחילה במידותיו, כדברי הכתוב (דברים יג, ה) **"אחרי ה' אלהיכם תלכו..."** ואותו תעבדו ובו תדבקו, ובגמרא (סוטה יד, א) דרשו על פסוק זה: **"וכי אפשר לו לאדם להלך אחר השכינה, והלא כבר נאמר אש אוכלת הוא. אלא להלך אחר מידותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים – אף אתה מלביש ערומים..."**. אך מי שאין רצונו לתקן מעשיו ומידותיו אלא לומד תורה רק כדי להתגדל בה ולרכוש את חכמתה, לא זו בלבד שאינו זוכה לכל ההבטחות הללו, אלא תורתו נהפכת לו לסם המוות – וכגודל גדלותו בתורה כך גודל עוצמת נפילתו!

ועל פי יסוד זה, יאירו כל מאמרי חז"ל הנזכרים לעיל, וכל הערותינו בהם מיושבים כמין חומר, עיין עליהם ויערב לך. **ואם** יש את נפשך לדעת עבודת המידות מהי, תן את לבך למעשה נפלא ששמעתי אודות מרן החפץ חיים אשר נכח פעם בכנס מיוחד שנישאו בו דרשות מפי כמה רבנים ידועי שם, אך החפץ חיים סירב לשאת מדברותיו. וכשהגיע לביתו שאלוהו תלמידיו, הלא חלק גדול מהציבור בא במיוחד לשמוע את דרשתו, ומדוע מנע זאת מהם. השיב להם, אמנם יודע אני מהי מעלת זיכוי הרבים, אך הואיל והדובר שלפני לא 'הרשים' במיוחד בדרשתו, חששתי פן אתכבד חלילה בקלונו באם דברי ישמעו טוב יותר באוזני הציבור... אכן זוהי עבודת המידות בתפארתה, וזוהי הבטחת המשנה 'מלבשתו ענוה...' ומרחקתו מן החטא!

בברכת לילך ומוקדוק

הרב יהודה דרעי

הרב הראשי וראב"ד באר-שבע

אורות ההלכה

תשובות הלכתיות משולחנו של
מורנו המרא דאתרא
הגאון הגדול רבי יהודה דרעי שליט"א

הלכות משיב הרוח ושאלת טל ומטר

ש - מי שטעה ואמר "מוריד הטל" במקום "משיב הרוח", מה דינו?

ת - במוסף של שמחת תורה מתחילים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם", ואם טעה ואמר "מוריד הטל": כל זמן שעדיין לא הזכיר שם ה' של ברכת "מחיה המתים", יחזור ויאמר "משיב הרוח ומוריד הגשם". אולם אם הזכיר שם ה', חותם את הברכה ושוב אינו צריך לחזור מפני שהזכיר "מוריד הטל". והטל יפה גם בימות הגשמים. ואמנם יש מי שאומר שאם עדיין לא התחיל בברכת "אתה קדוש", יחזור ויאמר "משיב הרוח ומוריד הגשם", מכל מקום נראה שיש לחוש לסברה ראשונה משום הפסק.

ש - מדוע לא מתחילים שאלת טל ומטר (ברך עלינו) רק עד ז' בחשוון?

ת - אמנם מתחילים לומר "משיב הרוח" בשמחת תורה, מכל מקום אין שואלים טל ומטר עד חמשה עשר יום מסיום החג שהוא ז' לחודש חשוון. מפני עולה רגלים החוזרים לבתייהם וחששו חכמים פן יעצרו הגשם. ומנהג הספרדים לשאול טל ומטר בברכת "ברך עלינו", אך האשכנזים כל השנה אומרים "ברך עלינו" אלא שבחורף מוסיפים בתוכה "ותן טל ומטר לברכה".

ש - תושב ארץ ישראל שנסע לחוץ לארץ, מתי יתחיל באמירת "ברך עלינו"?

ת - תושב ארץ ישראל שנסע לחוץ לארץ לפני ז' לחודש חשוון ודעתו לחזור במשך השנה או שהשאייר מבני ביתו בארץ ישראל, יאמר "ברכנו" כתושבי חוץ לארץ אך ישאל טל ומטר בברכת "שומע תפילה". אולם אם התחיל כבר באמירת "ברך עלינו" דהיינו שנסע לחוץ לארץ אחרי ז' בחשוון, ימשיך לומר "ברך עלינו" כמו בארץ ישראל. במה דברים אמורים בתפילת לחש, אך אם היה שליח ציבור יאמר "ברכנו" וישאל טל ומטר בברכת שומע תפילה (בלחש). ואם אין בדעתו לחזור לארץ ישראל באותה שנה אלא ירד להשתקע בחו"ל יחד עם בני משפחתו, מפסיק באמירת "ברך עלינו" ומתפלל כדן תושבי חו"ל.

ש - ומה דין תושב חו"ל אשר הגיע לארץ ישראל, לענין אמירת "ברך עלינו"?

ת - תושב חוץ לארץ שהגיע לארץ ישראל אומר "ברך עלינו" כדרך שאומרים בארץ ישראל, אף על פי שדעתו לחזור למקום מושבו בתקופת החורף וטרם התחילו שם באמירת "ברך עלינו", אולם לאחר שחזר לארצו, יתפלל כמותם בין תפילת לחש ובין כשליח ציבור.

ש - מי שטעה ואמר "ברכנו" במקום "ברך עלינו", האם צריך לחזור?

ת - מי שטעה ולא הזכיר טל ומטר בימות הגשמים, דהיינו שאמר "ברכנו" במקום "ברך עלינו", אם נזכר רק לאחר שאמר "יהיו לרצון אמרי פי" האחרון הסמוך ל"עושה שלום במרומיו", יחזור לראש העמידה ויתפלל שנית, אף על פי שטרם עקר את רגליו. אולם אם נזכר קודם לכן, יש לו תקנה כדלהלן: אם נזכר קודם שסיים ברכת "מברך השנים", יאמר "ותן טל ומטר לברכה" ויסיים כדרכו. ואם חתם בברכת השנים ונזכר קודם שהתחיל "תקע בשופר", יאמר "ותן טל ומטר לברכה" וימשיך בברכת תקע בשופר כדרכו. ואם נזכר אחר שהתחיל באמירת "תקע בשופר", יאמר בברכת "שומע תפילה". ותן טל ומטר לברכה, כי אתה שומע תפילת כל פה וכו'. ואם נזכר אחר שחתם ברכת "שומע תפילה" לפני שהתחיל "רצה", יאמר שם "ותן טל ומטר לברכה", ואם נזכר אחר שהתחיל "רצה" ואילך, יחזור לברכת השנים דהיינו ל"ברך עלינו" וימשיך משם כסדר. ואם נזכר רק אחר שאמר "יהיו לרצון אמרי פי" האחרון, יחזור לראש התפילה כמבואר לעיל.

דבר רבני הקהילות

הרה"ג דוד זכריה הלוי ולס שליט"א
רב ק"ק "בית חב"ד המרכזי"
שכונה א' באר-שבע

בא אל התיבה

בפרשתנו מסופר באריכות אודות המבול שה' הביא על העולם בימי נח, ושואל אדמו"ר הזקן "בעל התניא", מדוע היה הקב"ה צריך להביא מבול שהיה בנמשך תקופה ארוכה וכל התעסקות והטירחה שהיה לנח ומשפחתו בנית התיבה ובשהיה בתיבה. הלא היה ביכולת ה' להעבירם ולהשמידם ברגע אחד בדרכים אחרים ללא צורך להגיע למבול? ומבאר שהמבול לא בא רק לצורך סילוק החוטאים, אלא הייתה לה מטרה נוספת ועיקרית לטהר את הארץ, שנאמר "כי מלאה הארץ חמס" ונתקלקלה מאד, והיה נצרך לטהרה, ולשם כך היה המבול דוקא, שהוא בחינת מים, בכדי לטהר את הטמאים. שהוא כדוגמת המקוה מ' סאה, שהיא מטהרת את הטמא, כמו כן היה המבול בכדי לטהר את כל הארץ, כמו שכתוב "וזרקתי עליהם מים טהורים וטהרתם וגו'". וממשיך לבאר שהענין של מי המבול ישנו גם בעבודת האדם, בהתבסס על פסוק הנאמר ב"שיר השירים" "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה", "מים רבים" הם כל טרדות הפרנסה והמחשבות שבעניני עולם הזה וכו', ועם כל זה "לא יוכלו לכבות את האהבה" שזה בחינת האהבה המוסתרת שיש בכל נפש מישראל בטבע מבחינת נפש האלוהית, שטבעה לעלות וליכלל תמיד למעלה כשלהבת העולה מאליה, (ללא צורך בפעולה מיוחדת אלא זה טבעה של האש למעלה), וכך גם בנשמה שנמשלה לנר (ככתוב "נר ה' נשמת אדם") יש בטבעה אהבה לקב"ה (כאהבת בן לאביו, שזה בטבעו ואינו זקוק לפעולה מסויימת כדי ליצור אהבה זו). ומביא לכך פסוק נוסף גם ב"שיר השירים" "ושפיה רשפי אש שלהבת י-ה", שזו אהבה בטבע הנשמה האלוהית כנ"ל. ומסביר הרבי לגבי מי המבול - "מים הזדוניים" שהמטיר הקב"ה על העולם, מחולק לשתי סוגים בפסוק (פרק ז' פסוק י"א) (א) מי "תהום רבה" (ב) המים שהומטרו מ"ארובות השמים". המבול כנ"ל רומז גם למטר הטרדות המציף אותנו, לכל אדם יש את המבול שלו, הטרוד את מנוחתו והמפריע לו לבצע את שליחותו ותפקידו בעולם. ואף כאן קיימים שני הסוגים של הטרדות: האחד, "תהום רבה" - הטרדות הגשמיות והחומריות, בעיות פרנסה וקשיי היום יום. והשני, "ארובות השמים" אלה העיסוקים בעניינים גבוהים ועלילים, כעסקנות ציבורית וכדומה, שאף הם טורדים את האדם מתפקידו העיקרי בעולם - לימוד התורה וקיום והמצוות כראוי. על הטרדות הגשמיות קל מבחינה מסויימת להתגבר, מאחר והאדם יודע שהן דבר שלילי המפריע לו למלא את תפקידו האמיתי, אך לגבי הטרדות של העסקנות ציבורית, זה עלול להטעות, שהרי בסך הכול מדובר בעניינים טובים וחיוניים. והדרך הקלה להבחין בין הדברים באם זה טרדות חיוניות או שזה טרדות בבחינת "מים הזדוניים" הוא, אם העיסוקים הללו, יהיו חשובים ככל שיהיו, פוגמים בדבקותו של היהודי בקב"ה ומונעים ממנו למלא את חובתו בלימוד התורה וקיום המצוות כפי שנפסק בשולחן ערוך, אין אלה אלא "מים הזדוניים". איך ניצלים אפוא מ"המים הזדוניים" הדרך לכך זהה לאופן שבו הציל הקב"ה את נח ממבול המים כפשוטם של דברים "בוא אל התיבה". **הבעש"ט מפרש** את המילה "תיבה" במובן של מילה. כלומר "בוא אל התיבה" - היכנס אל אותיות התורה ואותיות התפילה, הקף את עצמך במילים ובאותיות הקדושות של התורה והתפילה, והן יהיו ה"תיבה" שתצילך מטרדות המבול. כאשר יהודי פוקח את עיניו בבוקר, פונה אל ה' ואומר "מודה אני לפניך", מברך את ברכות השחר ומתפלל - עליו לבוא ולהיכנס אל תוך המילים הללו ולהתבונן במשמעותן. כשהוא לומד תורה צריך להשתדל שהתורה גם תלמד אותו. **כשיהודי מתנהג כך**, תיקבע בנפשו ההכרה שהקב"ה הוא מנהיג העולם, המשגיח על כל הנעשה בו. אז יבין כי הדרך להצלחה, הן בעניינים הגשמיים והן בעניינים הרוחניים, עוברת דרך מילוי רצון ה' ולא חס ושלוש כשמתחילים למצוא תירוצים שונים. כאשר נכנסים אל תיבות התורה והתפילה ומתבוננים בהן, מקבלים כוח ויכולת לגבור על הטרדות השונות ועל מי המבול. אך ה' מוסיף בציוריו לנח לצד הציור "בוא אל התיבה" **"אתה ובניך ואשתך ונשי בניך"**, שחשוב לדאוג שאל התיבה יגיעו אנשים נוספים וינצלו אף הם. ולא לחשוב שעליו להסתגר בתיבתו בבחינת "אני את נפשי הצלתי" ורק כשמתנהגים בדרך זו יכולים להגיע למצב של "נח איש צדיק". על ימות המשיח כתוב היעוד **"ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"**, יהי רצון שנזכה לכך בקרוב ממש בגאולה האמיתית והשלמה על יד משיח צדקנו.

בברכת שבת שלום ומבורך
הרב דוד זכריה הלוי ולס

להשוב על השני

זה עתה נערכה שמחת נישואיו של רבי יהונתן אייבשיץ. בתום שבעת ימי המשתה ישב מבוקר ועד ערב בבית המדרש והגה בתורה, כשהוא נסמך על שולחן חותנו. גם הנדוניה השמנה שהעניק לו החותן אפשרה לו להתמסר לגמרי לתלמודו.

בן זוגו ללימוד היה אף הוא אברך צעיר שזה לא יכבר נשא לאישה אחת מבנות המקום. אלא שמהרגע הראשון שבו החל לחבש את ספסל בית המדרש לא מצא מנוח לנפשו. מבעד לחלון, היישר מול עיניו, נשקפה כנסייה שבחזיתה פסל נוצרי רב ממדים.

במרוצת הזמן גבר זעמו הכבוש של החבר על החוצפה שבהצבת הפסל מול חלונות בית המדרש. "איך אפשר לשאת פסל של עבודה זרה מול העיניים בשעה שלומדים תורה!", הפטיר מפעם לפעם בתסכול. לעומתו, רבי יהונתן הסב את עיניו מהפסל והתעלם מקיומו.

לילה אחד קם הצעיר ועשה מעשה. בשעה שהכול נמו את שנתם התקרב בשקט אל הכנסייה, הוציא מחיקו גרזן קטן וחד והחל להשחית את הפסל. לפתע אחזו בו בחזקה ידיים איתנות וגררוהו לבית הכלא המקומי. לרוע מזלו חלפה במקום בדיוק באותו רגע חוליית סיור משטרתית והאברך נתפס בשעת מעשה.

למחרת סערה העיר כולה בשל 'חילול הקודש' עלידי היהודי ה'כופר'. ראשי הכנסייה תבעו להשית עליו גזר-דין מוות. באווירה המתלהמת לא נותרה לבית המשפט המקומי כל אפשרות אחרת מלבד קבלת תביעת הכנסייה במלואה.

ראשי הקהילה היהודית בעיר נועדו עם חבריו של האברך הצעיר כדי לטכס עצה. בתום כל הדיונים והגישושים הסתמנה דרך הצלה אחת ויחידה: שיחוד סוהר הכלא. זה כבר הסכים לשתף פעולה, בתמורה לעשרת אלפים רובל, סכום גבוה ביותר.

איפול כבד הוטל על הפעולה. הוחלט שכל אחד מהחברים יגייס ממקורותיו את מירב הכסף, כדי להגיע לסכום הגבוה שדרש הסוהר.

כל אותה עת שמר רבי יהונתן על שתיקה. הוא הלך לביתו, נטל את עשרת אלפים הרובלים של דמי הנדוניה שלו ומיהר לקבוע עם הסוהר פגישה במקום סתר. רבי יהונתן מסר לידי הסוהר את צרור הכסף ועוד באותו הלילה נמלט חברו מהכלא, בדרכו אל מעבר לגבול.

רק למחרת, כשנפגשו החברים פעם נוספת, גילה להם רבי יהונתן את המעשה שעשה. החברים, שכבר הצליחו לגייס את רוב הסכום הנדרש, חשו אכזבה מסויימת. הם רצו גם-כן להשתתף במצווה חשובה זו של פדיון שבויים. עתה הציעו לתת לרבי יהונתן

אורות עונג שבת

נח, אברהם אבינו,

משה רבינו ושמואל הנביא

כתב רש"י יש דורשין את נח לגנאי אילו היה בדורו של אברהם אבינו ע"ה לא היה נחשב לכלום, ויש דורשין אותו לשבח שאדרבא בדור של צדיקים היה מתעלה יותר בצדקותו, **במדרש רבה** הזכיר דורו של **משה רבינו** ע"ה ודורו של **שמואל הנביא** ע"ה, **ובמדרש תנחומא** הזכיר דורו של **אברהם אבינו** ע"ה כמו ברש"י כאן, מבאר רבי **יצחק הכהן הוברמן** זי"ע שהכוונה שהזכירו חז"ל את השלושה **אברהם אבינו** ע"ה, **משה רבינו** ע"ה, ו**שמואל הנביא** ע"ה, כיוון שהם היו סמל המסירות נפש על אנשי דורם שעמדו להתפלל עליהם ולהצילם, אצל **אברהם אבינו** ע"ה בהפיכת סדום ויען אברם חלילה לך, והציל עכ"פ את לוט ובנותיו שיצא ממנו רות המואביה ונעמה העמונית נשמות מלכי בית דוד ומלך המשיח, **משה רבינו** ע"ה שנאמר לו 'הרף ממני ואשמידם', והשיב 'סלח נא', ו'מחני נא', וכן אצל **שמואל הנביא** ע"ה כשנאמר לו 'נחמתי כי המלכתי את שאול למלך על ישראל', כתיב 'ויצעק אל ה' כל הלילה'. ולמה מדוע נח לא עמד להתפלל על הצלת אנשי דורו דור המבול, מפני דאיתא **במסכת עבודה זרה**, תנא דבי אליהו שית אלפי שני הוי עלמא, ב' תוהו ב' תורה ב' ימות המשיח, ובארבעים שנה לחיי אברהם אבינו ע"ה התחילו ב' אלפים של תורה, נמצא שבזמנו של נח היו הב' אלפים של תוהו, וכתב **בזוהר הקדוש** ב' אלפים של תוהו הייתה ההנהגה בעולם ע"פ דרך הטבע ע"י שם הקדוש "אלקים" שהוא בגימטריה "הטבע" (עיין בספה"ק **דגל מחנה אפרים** ריש בראשית), וב' אלפים של תורה ההנהגה הייתה ע"י שם הקדוש הוי"ה שלמעלה מדרך הטבע, ולכן נקראת התורה תורת חסד, ו**אברהם אבינו** ע"ה, **משה רבינו** ע"ה, ו**שמואל הנביא** ע"ה, היו בתוך ב' אלפים של תורה שבו שם הוי"ה הקדוש מידת הרחמים, על כן יכלו להתפלל על דורם ולעורר עליהם רחמים רבים, אך משא"כ נח שהיה עדיין בזמן ב' אלפים של תוהו, שם הקדוש אלקים מידת הדין, לא היה יכול לבטל את הגזירה ולכן לא התפלל עליה לבטלה.

***** תזכורת *****

ביום שני בלילה, ליל ז' במרחשון מתחילים לומר בתפילת ערבית "ברך עלינו"

לרפואת

ר' יוסף שלמה בר עליה
ורחל בת סימי

שבת שלום

לפחות חלק מהסכום ששילם לסוהר, אך הוא סירב בתוקף. "איני מוכן למכור את המצווה ואפילו לא חלקים ממנה", אמר.

למחרת נודע ברבים דבר בריחת הנידון למוות. הקהילה הנוצרית בעיר זעמה על רשלנותו של הסוהר אבל האמינה לסיפורו על 'הבריחה המתוכננת והנועזת' של היהודי.

ליבו של רבי יהונתן עלץ על הצלת חברו, אך עתה מילא אותו החשש מפני תגובת חותנו ואשתו הטרייה, כשייוודע להם כי רוקן את כל כספי הנדוניה. הוא החליט אפוא לעזוב את העיר לכמה ימים, בניסיון למצוא דרך לרכך את תגובתם. מיותר לציין כי היעדרותו הפתאומית של רבי יהונתן עוררה בקרב משפחתו דאגה רבה.

באחד הלילות נשמעו נקישות על דלת ביתו של רבי יהונתן. האישה המודאגת ניגשה לפתוח את הדלת ולפניה עמד סוהר הכלא, עטוף במעיל המכסה את ראשו. האישה הושיט לה צרור כסף עבה. הוא גולל לפניה בקצרה את סיפור הברחתו של היהודי מהכלא, ואף את חלקו של בעלה בעניין. הוא אמר כי בימים האחרונים התהדקה החקירה וכל העקבות מוליכים אליו, ועליכן הוא מוכרח להיעלם לזמן-מה מהעיר.

כעת הבינה האישה כי גם היעדרותו של בעלה מהבית קשורה בדרך כלשהי בפרשה. "בהיכרותי הקצרה עם בעלך נוכחתי כי אדם ישר הוא, ועליכן מצאתי לנכון להפקיד את הכסף בידיכם", אמר הסוהר ונעלם בחשכת הלילה.

למחרת נודע כי חיילי המשמר הבחינו בסוהר המנסה להימלט מהעיר דרך הגשר החוצה את הנהר. כשניסו לתפוסו, קפץ הסוהר בבהלה לתוך מי הנהר וטבע. עם מותו לקח עמו למצולות גם את המידע על חלקו של רבי יהונתן בהברחת האסיר היהודי.

כעבור יומיים נוספים החליט רבי יהונתן כי אין לו מנוס אלא לשוב לביתו. בבואו הביתה הושלמה התמונה. אשתו סיפרה לו על הכסף שמסר לה הסוהר שעות אחדות לפני טביעתו. "נראה שזכות המצווה הגדולה שקיימת להציל את חברך, היא שעמדה לך ולנו", אמרה.

אלא שדווקא רבי יהונתן לא שמח כלל. להפך, הוא ראה בהחזרת הכסף כעין אות משמים שמצוותו לא הייתה רצויה. חלוא הוא ביקש להקריב את ממונו למען קיום המצווה הגדולה, ואף סירב בתוקף למכור חלקים ממנה לאחרים, והנה עתה מושב לו כל

כספו! נפשו של רבי יהונתן לא ידעה מרגוע. הוא התענה והתפלל ולבסוף ערך 'שאלת חלום'. שאלתו הייתה מדוע 'נענש' ומצוותו לא נתקבלה.

בלילה חלם חלום ובו תשובה לשאלתו: "מצוותך יקרה וחשובה בשמים ושכר רב מאוד, ואולם חיסרון אחד היה במצווה הגדולה שעשית – רצונך לחטוף את כל המצווה כולה לעצמך, מבלי להותיר לאחרים אפשרות להשתתף בה..."